

80È ANIVERSARI DE LA BATALLA DE L'EBRE

Les restes de 99 soldats trobades a la fossa comuna de Miravet seran “díficils” d'identificar

Les poques referències orals, la multitud de combats a la zona i la falta de documentació i llistats de baixes ho compliquen tot. El Govern estudia què fer-ne i l'impulsor del banc d'ADN proposa guardar-les en condicions per si en el futur sí que es pot fer la identificació

Imatges de les restes humanes recuperades a la fossa comuna del Pove de Miravet. A la dreta, la finca un cop acabats els treballs dels arqueòlegs.

Terres de l'Ebre Dani Sainz

On fa vuitanta anys s'enterraven morts a dotzenes, avui dia creixen cièrers. En un punt mitjà entre Miravet i la serra de Cavalls s'hi trobava l'hospital de campanya de la 43a Divisió de l'Exèrcit republicà. Allà, en un punt conegut com Pernafeites o el Pove, el Govern ha excavat la primera fossa comuna de la guerra civil a les Terres de l'Ebre en el marc del Pla de fosses. Els arqueòlegs han exhumat les despulles de 99 individus que ara només són una xifra, a l'espera que la recerca històrica i la ciència els pose un nom.

“Hem trobat un jaciment amb 51 fosses. 26 són individuals i 25 són col·lectives”, apunta el director de les excavacions Sergi González, de l'empresa l'itarta Arqueologia. **“Són individus que han passat per un hospital perquè trobem que alguns tenen extremitats amputades. També ho sabem per fonts orals, que apunten que a la ‘caseta de l'Eusebi’ hi havia un hospital. Pensem que podria ser un hospital de campanya, on feien triatge dels ferits més lleus per enviar-los a la rereguarda però que a la vegada feien intervencions quirúrgiques”,** detalla l'arqueòleg.

En paral·lel al treball de camp, s'ha fet una exhaustiva feina de recerca

documental i de testimonis orals. L'objectiu és poder recollir pistes que permeten identificar els cossos i, després, creuar el seu ADN amb les 1.200 mostres genètiques aportades pels familiars de persones desaparegudes. Este procés ha permès identificar, fa pocs dies, el primer cos exhumat per la Generalitat a la fossa del Soleràs (les Garrigues), on s'han trobat 146 persones.

En el cas de Miravet serà molt més difícil. A les poques referències orals que s'han trobat, cal sumar-hi que tampoc hi ha, per ara, documents ni llistats de baixes d'esta zona del front. **“A nivell documental és difícil. Estem en una zona amb molts combats i amb molt de descontrol. S'ha de fer una feina de buidatge de dades, que s'està fent, però que porta temps”,** afegix González.

El que sí se sap és que els soldats republicans enterrats podrien pertànyer a la 43a Divisió, que era l'encarregada de la defensa d'este front entre inicis d'agost i el 3 de novembre de 1938. Però també hi haurien tropes de la 46a o l'11a (la que comandava Líster), que també es movien en esta zona de la batalla de l'Ebre.

Una altra pista que podria ajudar a identificar un dels cossos és un anell que han trobat els arqueòlegs. Té dibuixada una falç i un martell sobre

una estrella roja, i a sota, hi ha unes inicials. Pensen que pertanyia a un comissari polític del Partit Comunista, fet que reduïx els llocs on buscar informació. També han trobat altres objectes més quotidians i sense gaire valor, com ara pintes, botons, encenedors, culleres o anells de casament.

QUÈ PASSA AMB ELS COSSOS

Ara que s'ha tancat un altre cop la fossa i fins i tot l'amo dels terrenys ja ha començat a replantar arbres fruiters- els ossos s'han enviat a l'hospital de la Vall d'Hebron on es recullen les mostres d'ADN i on es faran les comparacions amb les dels familiars. De moment, el Govern ha exhumat un total de 281 persones (la majoria entre el Soleràs i Miravet) i n'ha identificat només una sense tenir clar què faran amb les restes humanes que no siguen reclamades per ningú.

Fonts del Departament de Justícia han dit que és “una qüestió que s'està treballant”. D'acord amb la Llei de fosses del 2009, les restes no reclamades s'han de dipositar al cementiri del municipi on s'han trobat. Però caldrà esperar per a veure com queda definit este punt en la nova llei de memòria anunciada per la consellera Ester Capella.

Per al president i impulsor del Banc

d'ADN de desapareguts de la Guerra Civil, l'ebrenc Roger Heredia, tornar a depositar els ossos en nínxols sense haver-los identificat seria **“matar-los un altre cop”**. Heredia proposa que es faci com als Balcans, i que es di-

Al Soleràs s'ha identificat el primer cos exhumat per la Generalitat

Depositat els ossos en nínxols sense identificar-los, és matar-los un altre cop”

Roger Heredia
IMPULSOR DEL BANC D'ADN

positen els ossos en un magatzem amb bones condicions de temperatura i humitat, degudament etiquetats, fins que es puguin identificar. **“Encara que a Catalunya tinguem el Pla de fosses, hem de pensar que molts cossos s'han de creuar amb bancs d'ADN de tot Espanya i d'altres països, perquè els combatents eren d'arreu del món”**.

Heredia també demana que s'informe els familiars si les seues mostres

d'ADN s'estan fent servir: **“La meua padrina en va donar amb 81 anys. Ara en té 88 i encara no sabem si s'ha fet alguna comparació. Els familiars estan morint sense saber on estan els seus desapareguts. Tenim la sensació que anem lents”**.

MÉS TRANSPARÈNCIA I PARTICIPACIÓ A diferència d'altres excavacions de fosses comunes de la guerra civil fetes a l'Estat i a Catalunya, a Miravet s'ha fet d'esquenes als veïns i als mitjans de comunicació. Només ara, set mesos després de l'inici dels treballs - i amb el 155 i un nou executiu pel mig - el Departament de Justícia ha distribuït algunes fotografies, que l'Ebre ja va avançar en l'edició del passat 8 de juny.

Heredia opina que **“la ciutadania hauria d'estar impregnada de les polítiques de memòria”**. **“S'ha de fer educació, fer visites amb els instituts, que s'expliquen els vestigis que tenim de la guerra civil, poder fer equips de voluntaris per a recollir restes que queden en superfície...”** demana Roger Heredia, que creu que, si no, **“estarem fent política de màrqueting”**. I afegix que **“si donem als familiars la possibilitat de veure com s'obre una fossa, els ajudem a reparar el seu dolor, encara que no hi siguin els seus morts”**. ■